

ke kurzům Mgr. V. Elšíka (ÚLUG, FF UK, Praha):

- *Typologie a nauka o univerzáliích (TP)*
- *Jazyky světa (JS)*
- *Kontaktní lingvistika (KL)*
- *Slovenská romština III: morfosyntax (SR)*
- *Onomaziologie romštiny (OR)*
- *Dialektologie a dějiny romštiny (DR)*

Rád bych své komentáře k písemné práci omezil na otázky jejího obsahu a struktury. Písemná práce nesplňující následující formální požadavky bude proto studentovi nebo studentce automaticky vrácena k přepracování. Diskuse k (ne)vhodnosti požadavků a k nejasnostem v jejich formulaci je ovšem vítána.

1. Rukopisy písemných prací mi prosím a) posílejte ve formátu .doc na emailovou adresu viktor_elsik@email.cz a b) předávejte vytištěné při hodinách, konzultacích apod. Elektronické soubory pojmenovávejte v následujícím formátu: zkratka jména kurzu (viz výše) _ zkratka semestru, v němž jste kurz absolvovali _ PP _ vaše příjmení, vše bez mezer a diakritik (např. [JS_ZS05-06_PP_Krivan.doc](#)). Při úvaze o plnění vašich studijních závazků počítejte s tím, že na komentáře ke každé verzi písemné práce potřebuju – bez výjimky – dva až tři pracovní týdny a že práce většinou vrátím k přepracování, někdy jen drobnému, jindy podstatnějšimu.

2. Před odesláním a vytištěním zformátujte celý rukopis písemné práce do fontu *Times New Roman* nebo *Doulos SIL* – ten je k volnému stažení na níže uvedené internetové adrese; velikost základního textu je 12 bodů. Volbu velikosti (nikoli však fontu) nadpisů, poznámek apod. ponechávám na vašich estetických preferencích. Celý text by měl být zarovnán po obou stranách (funkce *Justify*), s mezerami mezi řádky 1,5 bodu.

http://scripts.sil.org/cms/scripts/page.php?site_id=nrsi&item_id=DoulosSILfont

3. Jazykem písemné práce může být čeština¹ nebo angličtina, u nerodilých mluvčích češtiny – po dohodě – i jejich rodný jazyk.

¹ Spisovná a pro ty, kteří si troufají, i obecná.

4. Rozsah písemné práce není dán předem a závisí na zvoleném tématu a způsobu jeho zpracování. Předpokládám, že kvalitní práce k relevantním tématům vydá nejméně na 8 stran, patřičně zdůvodněné výjimky jsou ovšem možné. Každou stránku rukopisu práce je třeba označit v horním okraji vpravo datem poslední verze a v dolním okraji vpravo číslem aktuální stránky a celkovým počtem stránek (např. 3 z 12). Titul, příp. i podtitul práce, údaje o autorovi – jméno, příjmení, obor studia, ročník, příp. začátek studia oboru – a zařazení práce (např. [Písemná práce ke kurzu Kontaktní lingvistika, ZS06/07, Elšík](#)) by měly být uvedeny na první straně rukopisu; na ní pak bezprostředně následuje i vlastní text práce. Všechny stránky s výjimkou první by měly obsahovat příjmení autora v dolním okraji vlevo a (zkrácený) název práce v dolním okraji uprostřed.

5. Písemná práce musí být hierarchicky členěna do oddílů. Jejich počet a hloubka jejich hierarchizace závisí na obsahu práce; ani rozsáhlejší práce by však neměly mít více než tři stupně hierarchizace. K automatickému generování nadpisů různé hierarchické úrovně použijte styly *Heading*. Každý z oddílů je označen nadpisem, který sestává z čísla a vlastního textu nadpisu (např. [3.1.2. Valenční morfologie](#)). Případné přílohy jsou označovány písmeny v majuskulích (např. [Příloha B: Pronominální paradigma v jazyce asmat](#)). Seznam použité literatury stojí na konci práce, až za přílohami, a je označen neočíslovaným nadpisem [Literatura](#) ve stejném formátu jako oddílové nadpisy nejvyšší hierarchické úrovně. Přílohy a seznam literatury začínají vždy na nové stránce, oddíly vlastního textu nikoli.

6. Příklady víceslovných konstrukcí se uvádějí samostatně, mimo vlastní text a jsou průběžně číslovány latinskými číslicemi. Každý příklad musí být uvozen vysvětlujícím komentářem, v němž se k příkladu odkazuje číslicí. Příklad sestává ze čtyř řádků, odsazených jeden centimetr zleva. První řádek obsahuje jméno jazyka a bibliografický odkaz na zdroj příkladu, včetně stránky; jméno jazyka může být v malých majuskulích. Druhý řádek je vlastním příkladem analyzované konstrukce v objektovém jazyce; bývá v kurzívě. Třetí řádek obsahuje tzv. interlineární překlad neboli glosování. Začátky slovních tvarů v druhém řádku a začátky jejich glos v řádku třetím jsou zarovnány pomocí tabe-

látorů. Tabelarizaci je nutno provádět mechanicky, aby mezi slovy nevznikaly zbytečně velké mezery. Poslední řádek je idiomatickým překladem do jazyka práce.²

Podobně jako v češtině (1) je i v maďarské romštině (2) běžné dativní vyjádření posesora v externí posesivní konstrukci:

(1) ČEŠTINA

*polévka už **ti** vystydla*

(2) MAĎARSKÁ ROMŠTINA (Elšík, v přípravě)

*i zumi má **tuke** šudrjá*

ART polévka už ti vystydl/a

„polévka už ti vystydla“

Míra podrobnosti a abstraktnosti interlineárního překladu se odvozuje od funkce daného příkladu v rámci práce. Ilustruje-li příklad morfosyntaktické aspekty uváděné konstrukce, uvádívá se nejčastěji plný morfematický interlineární překlad; ten také požaduju pro práce ke svým kurzům. V práci je třeba sjednotit formát glosování všech uváděných příkladů; z toho plyne, že glosování nelze vždy mechanicky přebírat ze zdrojové publikace. Při plném morfematickém překladu jsou paradigmatické kategorie označeny standardizovanými zkratkami v malých nebo velkých majuskulích (např. **DAT** pro dativ). Seznam všech použitých zkratk je nutnou součástí práce; buď je uveden v příloze, nebo v poznámce připojené k prvnímu případu glosování. Morfematické hranice jsou vyznačeny pomlčkou jak ve vlastním příkladu, tak v jeho interlineárním překladu. Funkce kumulované v rámci jednoho morfu se oddělují tečkou (např. **PTC.PT**). Jednotlivé morfy a jejich glosy lze v případě složité morfologické struktury slova zarovnávat pomocí tabelátorů, není to však nutné. Více k standardizovaným pravidlům morfematického interlineárního překladu najdete na stránkách lipského *Institutu Maxe Plancka pro evoluční antropologii*: <http://www.eva.mpg.de/lingua/files/morpheme.html>.

Podobně jako v češtině (3) je i v maďarské romštině (4) běžné dativní vyjádření posesora v externí posesivní konstrukci:

² Uvádění příkladů z jazyka práce může být zjednodušeno: pokud je příklad konstruován autorem práce, často rodilým mluvčím daného jazyka, neuvádí se jeho zdroj; (ne)přítomnost interlineárního překladu závisí na funkci daného příkladu v rámci práce; neuvádí se idiomatický překlad.

(3) ČEŠTINA

polévk-a už t-i vy-styd-l-a
 polévka(F)-NOM.SG už 2SG-DAT AKTIONSART-studený.INCH-PTC.PT-SG.F

(4) MAĎARSKÁ ROMŠTINA (Elšík, v přípravě)

i zum-i má tu-ke šudr-íj-a
 ART.NOM.SG.F polévka(F)-NOM.SG už 2SG-DAT studený-INCH.PFV-3SG.PFV
 „polévka už ti vystydla“

Pokud se uvádí několik příkladů z jediného jazyka, mají hlavičku s jediným číslem a jsou rozlišeny písmenem v miniskulích (a ne v kurzívě) v řádku vlastního příkladu.

Ergativitu v rámci klauze značenou morfologickým pádem si můžeme ilustrovat na příkladech z australského jazyka dyirbal (Dixon 1994). V příkladech (5a–b) je jediný argument intransitivního slovesa („intransitivní subjekt“) v tzv. absolutivu. V příkladech (5c–d) stojí v tomto pádě méně agentivní argument tranzitivního slovesa („tranzitivní objekt“), zatímco agentivnější argument („tranzitivní subjekt“) je značen tzv. ergativem, vyjádřeným zde pomocí ergativního sufixu *-ngu*. Absolutiv, výrazově nepříznakový pád, je vyjádřen absencí flexivního sufixu.

(5) DYIRBAL (Dixon 1994: 10)

- a. *ɲuma banaga-n^yu*
 otec(.ABS) vrátit.se-NFUT
 „otec se vrátil“
- b. *yabu banaga-n^yu*
 matka(.ABS) vrátit.se-NFUT
 „matka se vrátila“
- c. *ɲuma yabu-**ngu** bura-n*
 otec(.ABS) matka-ERG vidět-NFUT
 „matka u/viděla otce“
- d. *yabu ɲuma-**ngu** bura-n*
 matka(.ABS) otec-ERG vidět-NFUT
 „otec u/viděl matku“

7. Jednoslovné příklady bývají uváděny přímo v textu; jsou v kurzívě a musejí být přeloženy do jazyka práce. Pokud je příkladové slovo rozčleněno na morfy, musejí být funkce jednotlivých morfů buď zřejmé z kontextu, anebo uvedeny v morfematickém překladu v hranatých závorkách mezi příkladem a idiomatickým překladem. Také zdroj příkladu musí být buď zřejmý z kontextu, anebo uveden přímo ve větě s citovaným příkladem.

- Reflexivní tvar *l̥əlk̥ʰəbeyt* „umyla se“ v abcházštině (Payne 1997: 200) ...
- Reflexivní tvar *l-çə-l-k̥ʰəbe-yt* [3SG.F.O-REFL-3SG.F.A-mýt-ASP] „umyla se“ v abcházštině (Payne 1997: 200) ...

8. Čtenáři vaší práce by mělo být zcela zřejmé, která idea, analýza nebo metalingvistická formulace v práci obsažená je vaše vlastní a která nikoli; v opačném případě lze hovořit o plagiátorství. Jednoznačnost má v tomto ohledu přednost před výrazovou ekonomii a estetickými hledisky. Uvádění údajů získaných osobní komunikací s odborníkem, tj. nikoli z publikovaných materiálů, je nejlépe se vyhnout; pokud je nezbytně nutné, je třeba mít souhlas tohoto odborníka s jejich zveřejněním a je vhodné uvést i datum osobní komunikace. Krátké doslovné citace se uvádějí průběžně v textu – v uvozovkách, delší pak ve zvl. odstavci písmem o velikosti 10 bodů – bez uvozovek. Jakoukoli změnu citátu, včetně překladu, vynechání části textu, změny miniskule na majuskuli, zdůraznění apod., je třeba explicitně uvést:

- Elšík (2003: 56) píše: „[i]t is not the case that coexistence of various subethnic groups and different dialect strata within an area implies an insular character of the dialects involved.“
- Objevuje se i nepodložený názor, že „koexistence různých [...] nářečních vrstev v rámci určité oblasti neimplikuje inzulární ráz participujících nářečí“ (Elšík 2003: 56; můj překlad, moje zdůraznění).

Bibliografické odkazy se v lingvistických pracích většinou uvádějí přímo v textu, nikoli v poznámkách. Formát odkazů by měl být zřejmý z následujících příkladů:

- V Comrieho (1985: 310) schématu valenční morfologie zaujímají kauzativa ...
- Další autoři (např. Haspelmath 1990: 27-29) uvádějí, že pasivní morfologie ...
- Hopper & Thompson (1980) chápou tranzitivitu jako ...
- Podle zastánců této školy (srov. Dressler et al. 1987, zvl. Wurzel 1987) je významnou komponentou příznakovosti také morfologická přirozenost podmíněná systémem (*system-dependent naturalness*).
- Podle Wagnera (osobní komunikace, 2003) není v olašské romštině kategorie evidenciality doložena.³

9. V seznamu literatury se uvádějí pouze publikace, ke kterým se v textu výslovně odkazuje. Požadovaný bibliografický formát by měl být zřejmý z následujících příkladů.⁴ Povšimněte si uváděných údajů a jejich sledu; přítomnosti zkratky *In* u článků ve

³ Tento příklad osobní komunikace je fiktivní ... a při jeho vytváření nebyla zraněna žádná zvířata.

⁴ Každé nakladatelství specializované na vydávání lingvistické literatury má poněkud odlišný bibliografický formát. S tzv. *style sheets* jednotlivých nakladatelství, časopisů apod. se lze seznámit na internetu.

sbornících a její nepřítomnosti u článků v časopisech; vnitřního odkazování v rámci seznamu literatury (Wurzel 1987 – Dressler et al. 1987); způsobu užívání kurzívy pro názvy knižních publikací a časopisů; způsobu užívání velkých písmen; odsazení druhé řádky každé položky; apod.

- Comrie, Bernard. 1985. Causative verb formation and other verb-deriving morphology. In: Shopen, Timothy (ed.) *Language typology and syntactic description*, Vol. 3: *Grammatical categories and the lexicon*. 309–348. Cambridge: Cambridge University Press.
- Dixon, Robert M. W. 1994. *Ergativity*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Dressler, Wolfgang, Willi Mayerthaler, Oswald Panagl & Wolfgang U. Wurzel (eds.) 1987. *Leitmotifs in Natural Morphology*. Amsterdam: John Benjamins.
- Elšík, Viktor. 2003. Interdialect contact of Czech (and Slovak) Romani varieties. *International Journal of the Sociology of Language* 162, 41–62.
- Elšík, Viktor. V přípravě. *A grammar of Rumungro (Hungarian Romani)*. Mouton de Gruyter (Grammar Library).
- Haspelmath, Martin. 1990. The grammaticization of passive morphology. *Studies in Language* 14, 25–72.
- Hopper, Paul J. & Sandra A. Thompson. 1980. Transitivity in grammar and discourse. *Language* 56, 251–299.
- Wurzel, Wolfgang U. 1987. System-dependent morphological naturalness in inflection. In: Dressler et al., 59–97.